

ZIEMIA RZESZOWSKA I JAROSŁAWSKA

czasopismo narodowe.

PRENUMERATA : przesyłka
poczt.
w Polsce miesięcznie: 80 gr.
w Ameryce rocznie: 2 dolary.

Cena
okładki **20 groszy**

Wychodzi każdego piątku.

Rękopisów nie zwraca się, listów bezimiennych nie przyjmuje.

OGŁOSZENIA :

Za miejsce wiersza milimetrowego
Na pierwszej stronie . . . 60 gr.
W tekście 40 " "
Nadesłane 20 " "
Ogłoszenia 10 " "
Kolumna 3-linowa.

OGŁOSZENIA przyjmuje i działy inzeratowy prowadzi biuro w DRUKARNI UDZIAŁOWEJ ul. 3 Maja 9.

Adres Redakcji ul. 3-go Maja 9.

Konto czekowe w P. K. O. Nr. 142 472

Przedruk dozwolony tylko z powołaniem się na „Ziemię Rzeszowską”

TREŚĆ: Wędrowki i pogromy, Karta historii żydostwa — Dobre wieści ze Lwowa — Ochrona Przyrody
50-letni jubileusz pracy zawodowej — W czterdziestolecie pracy TSL. — Kron. Jarosł. i rzeszowska.

Wędrowki i pogromy. -- Karta historii żydostwa.

Zatarg niemiecko-żydowski zwraca automatycznie myśl naszą ku historii żydów w ciągu 4 tysięcy lat, od kiedy istnieją jako odrębny naród — i oto cała ta historia od początku do końca mówi ciągle o prześladowaniach, pogromach, wędrowkach... Jakiś tragizm dziejowy, który uczynił z żydów naród »wiecznych tułaczy«, powodował stale ich konflikty z innymi narodami, które się ciągle i wszędzie w bardzo do siebie podobnych formach powtarzały.

Pierwszy w dziejach antysemityzm.

Już w osobie Abrahama, gdy opuszczał Chaldeję, widzimy pęd kolonizatorski, który w trzy pokolenia później zawiódł żydów do Egiptu. A po kilku wiekach, przeszło trzy tysiące lat przed dzisiejszą epoką, spotykamy się w tymże Egipcie z pierwszym prześladowaniem imigrantów-żydów.

»Oto lud synów izraelskich wielki i możniejszy od nas« — powiedział wedle słów Biblii, Faraon do swojego ludu i; obłożył żydów ciężkimi podatkami. Ale — jak czytamy — »im więcej go trapił, tem więcej się rozmnażał i tem więcej rósł, tak iż ściśnieni byli dla synów izraelskich«.

I tak oto powstał pierwszy w dziejach »ruch antyżydowski«, który się zakończył wyjściem żydów z Egiptu, — tego samego Egiptu, w którym swego czasu Józef doszedł do godności faraonowego ministra, a i sam Mojżesz był przeciw wychowankiem faraonowej córki.

Potem przyszedł okres zdobywania Palestyny, walk z sąsiadami i wreszcie

niewoli asyryjskiej i babilońskiej. Pierwsza wysiedliła żydów z królestwa Izrael w głąb Persji, druga uczyniła to samo z żydami z królestwa Judy, którym jednak po upływie pół wieku pozwolono powrócić. Wreszcie zaś — walki z Rzymianami, które pustosząc kraj działały również w kierunku wzmagania emigracji.

Wędrowki żydów.

Pęd wędrowek po świecie był jednak wśród żydów wrodzony, gdyż już na pół tysiąca lat przed Chrystusem widzimy mnóstwo dobrowolnych emigrantów żydowskich, przedewszystkiem w Egipcie i Arabii a potem i w innych krajach. W imperjum, gdzie cieszyli się całkowitem równouprawnieniem, pełno ich było jeszcze przed zburzeniem Jerozolimy przez Tytusa.

Wszędzie jednak, prędzej czy później skarżą się historycy żydowscy na pogromy i prześladowania — jeszcze przed Chrystjanizmem (któremu zarzucają żydzi swój ucisk w średnich wiekach) albo zupełnie niezależnie od niego, jak np. w państwie nowoperskiem.

Skąd się te prześladowania rodziły? Niewątpliwie w związku z tem, że byli odporni na jakąkolwiek asymilację i stąd w każdym kraju się wyodrębniali, a dochodząc szybko do majątków i znaczenia, obudzali zawiść i reakcję, często wprost socjalnej natury.

W ślad za zdobywcami legjonami rzymskimi postępowali wszędzie kupcy żydowscy i już za pierwszych cesarzy Rzym liczył pokaźną gminę żydowską,

a żydzi dopuszczani byli do urzędów publicznych. Ale już Hadrian i Marek Aureljusz, choć wrogowie chrześcijaństwa, uważali za wskazane wprowadzić przepisy mocno ograniczające żydów

Wypędzenie z Hiszpanji i Anglii.

I tak było wszędzie. W Hiszpanji pod panowaniem Gotów działo się z początku bardzo dobrze, potem coraz gorzej. Pod Arabami doszli do rozkwitu i tysiąc lat temu bywali często ministrami zarówno u Maurów, jak i u chrześcijan (w Kastylji), ale także nie na długo.

W Anglii cieszyli się opieką królów, ale zarazem nienawiścią tłumów, która za Ryszarda Lwie Serce doprowadziła do wielkiego pogromu żydów w Londynie w r. 1189. Król surowo ukarał sprawców, lecz gdy wyjechał z kraju na wyprawę krzyżową, rozruchy ponowiły się także i w innych miastach. W roku zaś 1290 edykt Edwarda I-go całkowicie wypędził żydów z Anglii.

Wypędzenie z Francji.

Wkrótce potem w roku 1306, to samo spotkało 100 tysięcy żydów we Francji, gdzie w swoim czasie Karol Wielki był ich protektorem, (za jego następców bywali żydzi na zmianę »na wozie i pod wozem«), ale gdzie już w roku 1171 doszło do pogromu w Blois, a potem i w innych miastach. Po 9 latach wprawdzie edykt przeciwyżydowski cofnięto, ale po szeregu dalszych zaburzeń ponowiono go w roku 1394 tak, że Żydzi utrzymali się tylko w... Awinjonie i innych miastach papieskich.

Wszyscy składamy datki na cele T. S. L. W niedzielę, 7 maja zbiórka na ulicach.

W innych krajach Europy.

W r. 1492 to samo spotkało 300 tys. Żydów w Hiszpanji, którym pokonfiskowano olbrzymie majątki. Uchodźcom dała przytułek, (za grubemi okupami), ale tylko na ośm miesięcy Portugalja, jednak w 5 lat później wypędziła ona i swoich własnych Żydów. W r. 1493 tak samo postąpiła Sycylja, w ciągu zaś wieku XV podobny los spotkał Żydów w wielu krajach niemieckich, w których przedtem cieszyli się rozmaitemi przywilejami i skarżyli się tylko na „ucisk“ podatkowy.

Nielicznymi krajami tolerancyjnymi wobec Żydów były przez pewien czas Włochy, Niderlandy, no i stale Polska, gdzie od r. 1349 osiedlało się ich coraz więcej i gdzie im się działo coraz lepiej w stosunku do innych krajów. Posiadali bowiem liczne przywileje i rozrastali się w proporcji, jakiej nie spotykamy w żadnym innym kraju na świecie, choć z sąsiedniej Rosji wpuszczeni w wieku X-tym, zostali wygnani w XV-tym.

Luter walczył z katolicyzmem, głosił hasła przyjazne Żydom, jednakże czasy nowożytne przyniosły im w szeregu krajów nowe ograniczenia. Między innymi wydalila ich w r. 1510 Brandenburgja, w r. 1550 musieli ponownie uciekać masowo z Francji, w rok później z Bawarii. W pierwszej połowie XVII w. wypędzono ich ze Szwecji, w r. 1655 z Anglii, w roku zaś 1670 z krajów austriackich, z których przesiedlili się głównie do marchji brandenburskiej.

Hohenzollernowie bowiem pierwsi w ówczesnej Europie weszli na drogę przymierza z Żydami, dopiero teraz złamanego przez Hitlera. Za nimi poszła Rosja dokąd wpuścił Żydów Piotr Wielki.

a ponownie (po wypędzeniu przez Elżbietę) Katarzyna II-ga. Trzeci rozbiorca Polski Józef II-gi austriacki, wprowadził w r. 1782 kurs filo-żydowski. We Francji przywróciła im pełne prawa rewolucja francuska. W innych krajach europejskich uzyskiwali to samo w ciągu wieku XIX-go.

Nowe rozruchy przeciwżydowskie.

Ale już koniec ubiegłego stulecia przyniósł [silne] rozruchy przeciwżydowskie w Rosji. Po wojnie światowej zaś nastroje antyżydowskie zaczęły rosnać w różnych krajach, znajdując swój punkt szczytowy w tem, co się dzieje teraz w Niemczech.

Karta historii żydostwa jeszcze raz się odwraca?!

50-tni Jubileusz Pracy zawodowej.

W epoce krótkiego życia ludzkiego już 25 etni jubileusz nieprzerwanej pracy zawodowej jest rzadkością, cóż dopiero mówić o jubileuszu 50 letnim!

A taki jubileusz obchodził w dniu 1 maja P. Franciszek Sadlik, Kierownik techn. Drukarni Udziałowej w Rzeszowie, który właśnie w dniu 1 maja 1883 r. a więc 50 lat temu, jako 14 letni uczeń rozpoczął swą praktykę drukarską i do dziś w pełni sił fizycznych i duchowych w charakterze kierownika techn. pracuje.

Pierwsze swe kroki stawiał w Mikołowie na Górnym Śląsku, skąd Go w r. 1889 wygnały rugi Bismarkowskie. Następnie jako składacz pracuje w N. Sączu i w drukarniach krakowskich potem w r. 1897 przychodzi do Rzeszowa do drukarni śp. Arvaya, gdzie już w charakterze kierownika przebywa do r. 1901. Następnie do r. 1913 zajęty jest w pierwszorzędnej drukarni „Czasu“ w Krakowie, a powołany przez śp. Arvaya wraca w tym roku do Rzeszowa, obejmuje kierownictwo techn. a gdy w roku 1923 od dotych. właściciela, drukarnię nabyła spółka pod nazwą „Drukarnia Udziałowa“, p. Sadlik w niej w tym charakterze aż do dnia dzisiejszego pozostaje.

Jak pracował, z jakim wynikiem, świadczy książka robocza poczynawszy od r. 1883, świadczy szereg świadectw, gdzie powtarzają się sło-

wa: wzorowy, b. p. lay, znający swój zawód, sumienny.

Ta wyliczna linja pracy, surowego pojęcia obowiązku, przejęcia się, umiejętności i troski o dobro zakładu ani na włos nie zbacza i w ostatnim okresie w Drukarni Udziałowej przynosząc jubilatowi pełnię oceny i uznania ze strony zarządu i współpracowników.

Dlatego też Rada Nadzorcza na swem ostatnim posiedzeniu złożyła wraz z prezesem p. Drem T. Łasiewiczem jak również i Walne Zebranie p. Sadlikowi z okazji 50 letniego jubileuszu gratulacje i dały wyraz uznania dla jego pracy, a w dniu 1 maja br. dyrektorzy Drukarni Udziałowej, w obecności wszystkich pracowników imieniem Zarządu podnieśli zasługi jubilata składając mu szczere, gorące życzenia, aby dla dobra zakładu, w długie jeszcze lata mógł pracować i cieszyć się oceną przełożonych, jak i personelu pracowni, który tak żywy brał udział w tym święcie jubileuszowym swego kierownika.

Do głębi wzruszony jubilat podziękował za ten wyraz oceny, a zasób sił, czerstwość świadczy, że życzeniu Zarządu zadość uczyni.

Redakcja Ziemi Rzeszowskiej zasyła Czcigodnemu Jubilatowi również życzenia, aby na jamach swych po 25 latach mogła zaznaczyć z tem samym szczerem podkreśleniem 75 letni jubileusz zawodowej pracy p. Sadlika.

KRONIKA JAROSŁAWSKA

Z kroniki żałobnej.

Dnia 30 kwietnia br. zmarła śp. KATARZYNA ARGASIŃSKA, żona Mistrza bednarskiego przeżywszy lat 65.

Dnia 1 maja br. zmarł w Sieniawie śp. JÓZEF CHUDZICKI obywatel miasta Sieniawy, długoletni członek „Cechu rzemieślniczego“ i właściciel zakładu przemysłowego, przeżywszy lat 69.

Apel w stronę magistratu. Mieszkańcy ulicy Podzamcze leżącej 3 minut drogi od rynku zamknęli poprzeczkami ulicę, w tym celu, by uniemożliwić przejazd furom przez jedną z najważniejszych ulic prowadzących do mostu na Sanie. Sądzą, że może tym sposobem zmuszą magistrat do zajęcia się tą ulicą, na której od niepamiętnych czasów stoi woda na przestrzni 30 m. kwad. o głębokości pół metra. Nigdy nie wysychające błoto i prawie w tym błocie stojąca studnia wpływa ujemnie na zdrowotność mieszkańców i odpowiednio nastroja ich w stosunku do gospodarki magistrackiej.

Walne Zgromadzenie Polskiej Drukarni Spółdzielczej w Jarosławiu. Dnia 29 kwietnia 1933 r. odbyło się Walne Zgromadzenie Polskiej Drukarni Spółdzielczej przy nielicznym udziale członków Spółdzielni. Ze sprawozdań Rady Nadzorczej i Dyrekcji dowiedzieliśmy się, że niestety społeczeństwo polskie nie docenia znaczenia spół-

Dr. Marjan Nowiński — (Trynca).

OCHRONA PRZYRODY

III.

Chronić można pewne specjalnie gatunki zwierząt i roślin, zabraniając zupełnie ich jakiegokolwiek niszczenia, chronić można pewne przestrzenie, wyjmując je częściowo, lub zupełnie z pod wpływu gospodarki ludzkiej, wreszcie chronić można pewne specjalnie cenne okazy roślin, skał e. t. c.

Cenne okazy drzew, skał etc. to t. zw. „pomniki przyrody“. Przykładem może być wzięty obecnie pod ochronę stary dąb przy cerkwi w Dębnie, koło Leżajska, lub t. zw. kamień filaretów w Tuhanowiczach koło Nowogródka. Przykładem gatunków chronionych w Polsce ustawowo może być żubr, bóbr, kozica, gdy chodzi o zwierzęta, a z roślin limba i cis.

Przestrzenie, których użytkowanie ograniczone, lub zupełnie go zabroniono, to „rezerwaty“ zwane też „parkami natury“, o ile powierzchnia ich sięga dużych rozmiarów. Rezerwaty mogą być zupełne, gdy przyrodę pozostawia się w sta-

nie zupełnie pierwotnym (nie usuwa się n. p. nawet drzew gnijących) lub częściowe, gdy dopuszcza się pewne formy użytkowania.

Pierwszy w Polsce park narodowy utworzono w roku 1925 w puszczy białowieskiej. Rezerwat ścisły czyli zupełny obejmuje tam 4.640 ha. Mamy dalej park narodowy w Pienińskich: rezerwat zupełny o obszarze 616 ha., w trakcie realizacji jest ogromny park narodowy tatrzański, wspólny z Czechosłowacją, dalej park narodowy świętokrzyski, na Babiej Górze i na Czarnohorze. Oprócz tego mamy szereg rezerwatów mniejszych, zarówno leśnych jak stepowych, (zwłaszcza na Podolu i Pokuciu), jak jaskiniowych (n. p. „grota kryształowa“ w Wieliczce), jak torfowiskowych, wodnych i t. p.

Dziś Polska posiada ogółem 21.604 ha. rezerwatów i parków narodowych.

Jest to obszar bardzo mały, jeśli uprzytomnimy sobie, że Niemcy mają ich 80.000 ha. Mała Finlandja 146.420 ha., Szwecja 366.410 ha. a Stany Zjednoczone 4.904.442 ha. Największe parki narodowe posiadają inne części świata n. p. słynny Yellowstone-Park w Stanach Zjednoczonych liczy 887.384 ha., Glauer-Park (tamże) 397.306 ha.

Southern-National-Park w Argentynie 785.000 ha., Sounds-Park na Nowej Zelandji 917.000 ha., zaś Park Narodowy Krügera w Transwalu, aż 2.201.500 ha. Nasz Białowieski Park narodowy liczy tylko 4.640 ha., zaś projektowany polsko-czeski Park Tatrzański liczyć ma 50.000 ha. (z tego po stronie Polskiej 20.000 ha.)

Znaczenie rezerwatów, a zwłaszcza rozległych parków narodowych jest wszechstronne i olbrzymie. Przedewszystkiem są to naturalne pracownie naukowe, gdzie ogląda się i bada przyrodę w stanie pierwotnym, niejako na gorącym uczynku. Młodzież szkolna na wycieczkach uczy się tam poznawać i kochać swój kraj, i nabywa więcej wiadomości przyrodniczych, niż od najlepszych profesorów, z najlepszych dzieł. Jest to olbrzymi warsztat pracy doświadczałnej także dla nauk przyrodniczych stosownych: tu znajdują rozwiązania różnych ważnych zagadnień leśnik, ogrodnik, rolnik, a nawet technik.

Kino „HENRYKA“

wyświetla piękny film p. t.

Gdybym miał miljon.

dzielczości i nie tylko nie popiera tej polskiej placówki, ale nawet nie się nią bliżej zainteresować. Poza wojskowością, która prawie wszystkie swoje roboty oddaje tej polskiej placówce, nieliczne tylko instytucje popierają polską Drukarnię. Z dyskusji, jaka wywiązała się w sprawie propagandy Polskiej Drukarni Spółdzielczej dowiedzieliśmy się, że Magistrat prawie wszystkie swoje roboty oddaje od szeregu lat żydowi Littmanowi, mimo że Polska Drukarnia składała co roku uczciwie kalkulowane oferty, a tylko od czasu do czasu da małą robotę Polskiej Drukarni. Nic też dziwnego, że nasze spółdzielnie bez należytego poparcia całego polskiego społeczeństwa i Władz będą upadały, a natomiast spółdzielnie ruskie rozwijają się wspaniale i są najlepszym dowodem.

Odnowienie kościoła parafjalnego w Jarosławiu. Tutejszy proboszcz ks. prałat Z. Męski wydał odezwę do swoich parafjan z prośbą o składanie datków na odnowienie kościoła. Ofiara dobrowolna z serca płynąca miłszą Bogu będzie. Jeśli ponad 20.000 parafjan poczuje się do obowiązku złożenia niewielkiej ofiary, to restauracja fary nikogo nie obciążą. Datki na odmalowanie kościoła można składać w kancelarii parafjalnej, na ręce zbierających należycie upoważnionych, albo też czekiem Pocztowej Kasy Oszczędności Nr. 500.957 na nazwisko ks. prałata Męskiego. Imiona i nazwiska ofiarodawców i złożone przez nich datki będą ogłaszane w wiadomościach parafjalnych.

NADESŁANE

Podziękowanie! W dniu 15 września 1928 roku pożyczył Ks. Kapelan Przew. Kisiel odemnie z pieniędzy przeznaczonych na budowę kościoła seminarjalnego z przywiezionych wówczas przeze mnie z Ameryki, kwotę 10.000 zł. (dziesięć tysięcy złotych) na dokończenie kościoła parafjalnego (dziś wojskowego). Za oddanie niniejszej kwoty z odsetkami 9 proc. w stosunku rocznym, a zwracalnej w całości według umowy w dniu 15 września 1929, a więc za rok, ręczyli i jako Komitet i osobiście czynni członkowie ówczesnego Komitetu Panowie: Dr. Spiss, Pani Hinzowa, Dr. Nieć, Dr. Tałasiewicz, oraz sam Ks. Kapelan Kisiel, na co mi należyty skrypt dłużny wystawili i podpisali. Wprawdzie nie w przepisanej terminie ale częściowo już w poprzednich latach, a ostatecznie 2 maja b. r. Ksiądz Kapelan Kisiel swymi osobistymi wysiłkami i zabiegami kwotę pożyczoną odemnie zdobył i mi ją w całości z pewnym procentem, nie odpowiadającym wprawdzie warunkom umowy, ale zgodnym z moją wolą mi oddał. Dziękując najserdeczniej Księdzu Kapelanowi Franciszkowi Kisielowi za oddanie niniejszej kwoty, a jeszcze bardziej za nienaruszenie zasady sprawiedliwości, dziś tak często w stosunkach międzynarodowych, publicznych, a nawet prywatnych przekraczanej i niedotrzymywanej, a i w tym wypadku czasami i chwilowo w wątpliwość podawanej, dziękując również członkom wyżej wymienionym byłego Komitetu za stałe uznawanie zasady sprawiedliwości w kierunku oddania pieniędzy, zwracam W. Panom dokument, wówczas mi wystawiony i przesyłam go na ręce W. Pana Dr. Tadeusza Spisa, przewodniczącego ówczesnego Komitetu kościoła parafjalnego. X. Dr. Józef Jątowy.

KRONIKA RZESZOWSKA

Osobiste.

Dnia 23 kwietnia b. r. odbył się w Krakowie ślub p. Dr. Alfreda Dontha z p. Stefanją Bkó, na absolwentką wydziału filozoficznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Młodej parze „Szczęść Bóże“.

Musyka religijna. W niedzielę 7 maja na Mszy św. o godz. 11:30 w kościele garnizonowym chór kościelny z towarzyszeniem orkiestry 17 pp. wykona: Boga Rodzica Dziewica, Żeleńskiego, Wszystkie trony niebieskie Surzyńskiego, Qumt die Mariae Jacka Różyckiego (pieśni XVII w. i inne. Instrumentacja Karola Wójcika.

Protesty wyborcze. Sąd najwyższy ustalił program rozpatrywania protestów wyborczych, których pozostało 52. Protest z okręgu Rzeszowskiego rozpatrywany będzie 22 maja. Poprzednio podawane terminy były mylne i odnosiły się do Jasła.

Festyn w ogrodzie miejskim urządził w niedzielę, dnia 14 maja Two Pań św. Wincentego à Paulo. Bufet bezalkoholowy, Tombola, zabawa, muzyka 17 pp., losy po 20 gr. Wstęp 40 gr. dla młodzieży i wojsk. 20 gr.

„Powołanie na ćwiczenia szeregowych rezerwy w r. 1933.“ Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. X w Przemyślu podaje do wiadomości, że w roku pięcym będą powołani na 6-cie wzgl. 4-ro tyg. ćwiczenia szeregowi rezerwy: 1) Podoficerowie i szeregowcy, którzy podlegali powołaniu na ćwiczenia w roku ubiegłym, lecz ćwiczeń tych z różnych powodów nie odbyli, 2) ze wszystkich rodzajów broni i służb: Podoficerowie i st. szer. oraz szeregowcy z ukończoną szkołą podoficerską: a) z rocznika 1909: tylko z lotnictwa, balonów i łączności, b) z rocznika 1907 wszyscy, c) z rocznika 1905 wszyscy, d) z rocznika 1902 wszyscy. Szeregowcy: z r. 1909 — pewna ilość z lotnictwa, balonów i łączności, z r. 1907 — pewna ilość ze wszystkich rodzajów broni i służb, z r. 1905 — pewna ilość z łączności i służby intend., z r. 1902 — pewna ilość st. uzbr., st. int. i Wojsk. Inst. Geogr. Szczegóły dotyczące powołania na ćwiczenia i odroczenia ćwiczeń podane są w ogłoszeniach.

Wystawa motyli i innych owadów. W czasie od 5 do 12 bm. włącznie w sali Muzeum Przemysłowego w Rzeszowie otwartą będzie wielka wystawa entomologiczna, którą będą stanowiły zbiory owadów Michałiny Ssaakowej, znanej przyrodniczki i podróżniczki polskiej. Liczba eksponatów dochodzi do 25.000 w tem więcej niż połowa z fauny owadziej naszego kraju, a reszta przedstawiciele egzotycznego świata owadziego Parany, zamieszkałej przez Polaków, gdzie M. Ssaakowa przebywała przez 2 lata, wszystkie okazy własnoręcznie zebrała i przywozła do kraju. Drugorzędny dział wystawy będą stanowiły wyroby Indian brazylijskich plemienia „Koroadów“, na terenach których właścicielka zbiorów przebywała. Obok tego będą jeszcze wystawione inne rzeczy z przyrody żywej. Tego rodzaju pożytecznych wystaw dotąd nie było w Rzeszowie, i dlatego należy przypuszczać, że poza młodzieżą szkolną i dorosłe osoby zainteresują się tą poważną kobiecą pracą. Wystawa otwarta będzie od godz. 9 do 13 i od 15 do 19.

Branka niemiecka. Obraz Historyczny z czasów Wandy w odsłonach z tańcami i śpiewami, odegrany zostanie w sobotę, 6 maja 1933 r. w sali „SOKOŁA“ staraniem Żeńskiej Szkoły Powszechnej im. św. Jadwigi. Początek o godzinie 7-mej wieczorem. Czysty dochód przeznaczony na dożywianie biednej dźiatwy.

Na Śierociniec św. Antoniego złożyła 100 zł. Stanisława Janina Szeliska, nauczycielka, za co uwiecznioną będzie jej ofiara na Tablicy marmurowej. Profesor Pabijan złożył 1 zł.; a nauczycielka Halina Zacharska 1 zł. — jako ratę za maj. Dyrektor Gebhard z Boguchwały ofiarował 10 sztuk jabłoni do ogrodu jaki otaczać będzie zakład. Wszystkim ofiarodawcom składa serdeczne podziękowanie

Komitet.

Uroczystości 3-go Maja wypadły tego roku bardzo ładnie. Przepiękny dzień majowy, można powiedzieć pierwszy w tym roku, ściągnął liczną rzeszę publiczności i z poza miasta, które udekorowano chorągiewkami, a okna nalepkami T. S. L. W przeddzień wieczorem przewinęły się przez miasto orkiestry obu pułków a w sali „Sokoła“ teatr „Reduta“ dał swe 100 proc. przedstawienie, którego recenzję podamy w nast. numerze. W dniu uroczystości rang orkiestry wojskowe przeszły ulicami miasta a na błoniach odprawiona została, msza polowa, poczem nastąpił pochód pod pomnik Lisa-Kuli gdzie władze wojskowe i administracyjne odebrały defiladę wojsk, przysobienia wojskowego i szkół. Całe przedpołudnie zbierano datki na cele T. S. L. Wieczór „Reduta“ powtórzyła „Wieczór Trzech Króli“.

Zawody kenne odbędą się dnia 7-go maja br. o godz. 14 (2 po poł.) w koszarach artylerji na Wygnańcu ul. Dąbrowskiego. Ceny miejsc: siedzące 1 zł. stojące 50 gr. Młodzież szkolna i szeregowi niezawodowi płać połowę.

Pepis samodzielności. Rzeszowska Szkoła Przemysłowa T. S. L. urządziła w dniu 27 kwietnia we własnym budynku wystawę prac swych uczniów z zakresu krawieczyny, bielizniarstwa i gospodarstwa domowego. Każda z uczniów miała przed wystawą do wykonania w ciągu 24 godzin pracę z zakresu swego resortu z materiału krajowego według własnego pomysłu i najnowszej techniki. Materiał stanowiła wełna, bawełna, len, jedwab. Po trzech dniach żmudnej pracy zapełniła się sala rekreacyjna i sala konferencyjna zakładu wcale udatniami, a nawet pięknymi pracami, rozmieszczonymi na stołach stojakach i lalkach. Sale mieniły się od różnorodnych koszul, kombinacji, szlafroków, spodniczek, bluzek i całych sukien. Koroną tych prac stanowiła wystawa gospodarstwa domowego z zakresu wyrobów cukierniczych, a mianowicie różnorodnych tortów, mazurków, nugatów, różnych ciastek i pomadek, wykonanych pod umiejętnym kierownictwem prof. Przybosiowej. Wystawę zwiedziło ponad 500 osób, a prace spotkały się z ogólnym uznaniem. Najlepsze prace, odznaczające się dużą pomysłowością i dobrym smakiem, wysłała Dyrekcja szkoły do Warszawy na wystawę, którą urządził dnia 10 maja Państwowe Seminarjum dla nauczycielek rzemiosł. Celem tej wystawy jest upracticznienie i podniesienie wytwórczości warsztatów szkolnych.

W CZTERZESTOLECIE PRACY T. S. L.

Nawiązując do artykułu w poprzednim numerze apelującego do uczczenia rocznicy 3-go Maja, nie od rzeczy będzie podać bliższe szczegóły o tak zasłużonym Towarzystwie Szkoły Ludowej, tem więcej, że Koło T. S. L. w Rzeszowie w tym roku właśnie obchodzić będzie 40-lecie swego istnienia.

Myśl założenia T. S. L. powstała w Krakowie w roku 1891 w łonie Komitetu, organizującego uroczysty obchód stuletniej rocznicy Konstytucji 3-go Maja.

Rocznica ta przypominała społeczeństwu zasadniczą ideę twórców konstytucji, że siła państwa zależy od ilości obywateli, biorących czynny i bezpośredni udział w jego życiu, że należy bierną większość narodu pociągnąć do służby ojczyzny.

Próby poruszenia szerokich mas czynione przez Kościuszkę i rządy powstańcze w latach 1831, 1846/48 i 1863 zawiodły. Nauczyły jednak, że bez pozyskania tych mas dla sprawy wolności

nie można myśleć o odzyskaniu niepodległości. Proces ten zyskiwania mas wymaga długiej i wytężonej pracy, a przedewszystkiem oświaty. Z czasów zaborczych przekonano się, że masy ciemne i narodowo nieświadomione mogą być powolnym narzędziem w ręku wrogów, temwięcej, że między społeczeństwem polskim a rządami zaborczymi wrzała nieustannie walka o język obyczaj i walka ekonomiczna.

Na każdym polu górowali nad nami zaborcy. Trzeba było stanąć do współzawodnictwa, przez oświecenie szerokich mas. To też myślą przewodnią założycieli T. S. L. było: „Przez oświatę do wolności“.

Ze względu na rozdział społeczeństwa polskiego, brak odpowiednich funduszy na prowadzenie tej bezkrwawej walki o duszę ludu, różne musiały być drogi i metody pracy oświatowej. Twórcy T. S. L. sądzili przy zakładaniu Towarzystwa, że wystarczy oświata szkolna, stąd nazwa Towarzystwo Szkoły Ludowej.

Wkrótce jednak okazało się, że trzeba bardzo wielkiej propagandy, postanowiono zakładać biblioteki i czytelnie przy szkołach wiejskich.

Jak szybko idea T. S. L. stała się popularną, świadczy fakt, że już w roku 1892 istniało 23 Kół, a członków było 3.467.

Na czele Towarzystwa stanął Adam Asnyk, poeta-filozof, bojownik o wolność w r. 1863, polityk i publicysta.

Po śmierci Asnyka został wybrany prezesem Towarzystwa Dr. Ernest Bandrowski, uczony chemik, wybitny polityk i znakomity organizator.

W tym okresie T. S. L. doszło do najwyższego rozkwitu. W roku 1901 było już 80 Kół, 14.396 członków, szkół T. S. L. było 12, kursów dla dorosłych 15, czytelni i wypożyczalni książek, 155, odczytów 138.

Główny kierunek akcji zwrócony był na Małopolskę Wschodnią, gdzie brak szkół polskich powodował wynarodowienie dzieci polskich.

Pierwsza na Wschodzie szkoła polska z funduszy T. S. L. powstała już w r. 1894 w Ulicki-Seretkiewicz, powiatu Rawa-Ruska, za nią powstały dalsze. Brak środków pieniężnych nie pozwalał na budowę gmachów szkolnych.

(c. d. n.)

NAWOZY SZTUCZNE

pod zboża okopowe, warzywa, na łąki
i specjalny nawóz pod kwiaty

„VEGETAMON“

NASIONA: konieczyń, traw na łąki, buraków, warzyw,

duży wybór — jakość gwarantowana
w Składnicy Kółek Roniczych

W RZESZOWIE

Tani tydzień książki. Jak w latach ubiegłych, tak i w roku bieżącym odbywa się we wszystkich księgarniach do 10 maja „Tani Tydzień Książki“, Obniżka od cen katalogowych wynosi od 30 do 90%, wobec czego już za kilkanaście groszy można nabyć cenne i wartościowe dzieła. Po dniu 10 maja będą obowiązywały zpowrotem pełne ceny katalogowe.

REPERTUAR KIN:

„MUZEUM“ wyświetla wspaniały dramat p. t. LICYTACJA MIŁOŚCI.

†
Ś. w. Stanisław Kowal

Jako nauczyciel fungował w Łańcucie w szkole pięcioklasowej powszechnej, w Tarnowie jako tymczasowy nauczyciel szkoły ćwiczeń, zaś od r. 1902 do końca swego zawodu 1927 w Państwowym Seminarjum Naucz. w Rzeszowie. Obok rodziny i krewnych wzięło oficjalnie udział w pogrzebie grono Sem. Naucz. wraz z młodzieżą i chórem.

Przed budynkiem Seminarjum uczcił zmarłego przemową imieniem Rady Pedagogicznej i młodzieży katecheta zakładu X. Dr. Jałowy, a na cmentarzu w Zgłobniu dyrektor zakładu p. Marcin Wołowicz. W pogrzebie wzięła udział liczna publiczność a w Zgłobniu cała parafia, nauczycielstwo i duchowieństwo. Ze wszystkich prywatnych mów jak i oficjalnych przemówień odniosło się wrażenie, że Zmarły był człowiekiem zawsze wierzącym i praktykującym, znakomitym wychowawcą, profesorem a szczególnie metodykiem a nadto społecznym pracującym w licznych stowarzyszeniach a szczególnie w Sokole, którego był niegdyś naczelnikiem. Ponadto jowialność zmarłego, stała wesołość mimo przykrych chwil życia, a przytem dobroć serca, która bliźniemu dopomagała wszędzie, zjednała mu wielu przyjaciół, czego dowodem był pogrzeb. Cześć Jego Pamięci.

Ze sportu.

W. C. K. S. „Resovia“ — Hasmonia (2:0) 20
W. C. K. S. „Resovia“ rozegrała na stadionie zawody o mistrzostwo kl. A. z lwowską „Hasmonią“. Gra w pierwszej połowie dość żywa przyniosła gospodarzom rozstrzygnięcie w ilości 2 bramek — jednej samobójczej, drugiej ładnie strzelonej przez Knutla. Drużyna Resovii grała słabiej niżeli na poprzednich meczach. Na wyróżnienie zasługuje bramkarz Batora. Widzów niebywała jak na Rzeszów ilość, około tysiąc osób. O godzinie 15 odbył się bieg na na przełaj na przestrzeni 3.000 m. Startowało 14 zawodników, ukończyło bieg 12 w czasie bardzo dobrym. Pierwszy u mety stanął Senejko ze Zw. Strzel. w czasie 9:51:5, drugi Pustelniak ze szkoły podchorążych czas 10:25, następnie Wisz i Duszczyński. Druga drużyna Resovii rozegrała w Przemysłu zawody piłkarskie o mistrzostwo Kl. B

z „Elektrownia“ z wynikiem 3:4. W dniu 7 maja odbędą się w Rzeszowie zawody piłkarskie na dzień PZPN. weźmie udział: reprezentacja Rzeszowa i Resowia. Zainteresowanie sportu poczyna powoli zwrastać co można było zauważyć na zawodach piłk. na których były osłabłości dotychczas na żadnych zawodach nie widziane.

Wapno

bardzo dobre do budowy, jakoteż do białenia i dla celów rolniczych

można nabyć u firmy:

Stanisław Żółkiewicz i Ska
W CZUDCU

Fabryka Wapna, Cegieł i Wyrobów Betonowych
Telefon Nr. 8 7-7 Telefon Nr. 8.

*Sewnetrene
naśladownictwo jest łatwe*

Berson

*Ułama Skóra gumowa
jest najidealniejszą
wierzchnią płacą na
damski obcas drewniany.
Nadzwyczajnie trwałą, łatwą
i przyjemną w chodzeniu.*

WILLA

z OGRODEM w środku miasta

zaraz do sprzedania.

Pośrednictwo wykluczone.

Wiadomość w Administracji Ziemi Rzeszowskiej.

Unieważnia zgubioną książeczkę woj. skową wydaną przez P. K. U. Rzeszów, na nazwisko Franciszek Rzeszutko, urządzony w r. 1900 w Łukawcu.

„PAPIERNIA“

POLECA:

DUŻY WYBÓR

Kartki pocztowe

OBRAZÓW

Papier listowy

ręcznie malowanych

OPRAWA OBRAZÓW

PO CENACH BARDZO NISKICH.

WSZELKIE PRZYBORY SZKOLNE I KANCELARYJNE.

BANK SPÓŁDZIELCZY

◆ ZIEMI RZESZOWSKIEJ ◆

SPÓŁDZ. z NIEOGR. ODPOW. w RZESZOWIE

ZAMKOWA 3.

przyjmuje wkłady oszczędnościowe

ZŁOTOWE jak i DOLAROWE

za wysokim oprocentowaniem

Załatwia inkasa — Przeprowadza przekazy zagraniczne.